

Input // output

Schone energie

Europees beleid zet in op forse CO₂-reductie in de komende decennia. Niettemin is de optimale combinatie van schone-energiesystemen nog erg onzeker. De meeste energiesystemen – zoals windenergie en kolen- of biomassavergassing met CO₂-opslag – bevinden zich nog in een te vroeg ontwikkelingsstadium om de toekomstige rentabiliteit vast te kunnen stellen. Blanford *et al.* verkennen alle schone-energiesystemen onder meerdere scenario's van klimaatbeleid en marktontwikkelingen. Ze houden hierbij rekening met de benodigde capaciteit en verwachte kosten voor onderhoud, en kapitaal als land en

infrastructuur. Ondanks de onzekerheid over de optimale verdeling van energiesystemen, lijkt windenergie het meest rendabel. Kolen- of biomassavergassing met CO₂-opslag zijn goede complementaire bronnen omdat ze in gas worden geproduceerd en lage vaste kosten hebben. Zonnepanelen blijken het minst rendabel vanwege de beperkte bijdrage aan de piekvraag naar energie in de winter.

Blanford, G.J., R.F.T. Aalbers, J.C. Bollen en K. Folmer (2015) *Technological uncertainty in meeting Europe's decarbonisation goals*. CPB Discussion Paper, 301.

Opstarten

Uit eerder onderzoek is bekend dat er door opstartkosten en belastingen minder mensen aan de slag gaan als ondernemer. Maar daarbij is geen onderscheid gemaakt tussen innovatief en niet-innovatief ondernemerschap. Darnihamedani *et al.* verwachten dat opstartkosten vooral potentiële ondernemers met weinig vernieuwende ideeën ontmoedigen, omdat het eenmalige kosten zijn die ze moeilijk terugverdienen. Belastingen daarentegen zijn blijvende kosten die de prijs van innovatie en ondernemerswinst verhogen, en daarom vooral potentiële ondernemers met vernieuwende ideeën ontmoedigen. Analyse van een internationale dataset voor ruim 600.000 personen van wie ruim 40.000 ondernemers bevestigt deze voorspellingen. Ter bevordering van innovatief ondernemerschap kan een overheid dus beter belastingen verlagen dan opstartkosten.

Darnihamedani, P., J.H. Block, J. Hessels en A. Simonyan (2015) *Start-up costs, taxes and innovative entrepreneurship*. Tinbergen discussion paper, 2015(013).

E-learning

Amerikaanse studenten betalen bij open universiteiten minder lesgeld voor een online-studie dan voor een reguliere studie, met name als een universiteit relatief veel online-studies aanbiedt. Dit concluderen Deming *et al.* die de inschrijftarieven van open universiteiten in de Verenigde Staten tussen 2006–2013 onderzocht hebben. De lagere kosten bieden tegenwicht voor de kosten van reguliere studies die de laatste jaren als gevolg van afgenomen subsidies en docentenaanbod juist toenamen. Of de kwaliteit van het hoger onderwijs door online-studeren blijft gehandhaafd, is volgens de auteurs nog niet eenduidig aangetoond.

Deming, D.J., C. Goldin, L.F. Katz en N. Yuchtman (2015) *Can online learning bend the higher education cost curve?* NBER Working Paper, 20890.

Strijdvaardig

De *angry button*-hypothese stelt dat schaarse middelen beter beschermd worden door mensen die fysiek uitstralen dat ze bereid zijn om hiervoor te vechten. Een strijdvaardige uitstraling is echter pas effectief als anderen dit signaal ook als zodanig herkennen. Van Leeuwen *et al.* onderzoeken of men tot deze herkenning in staat is. Deelnemers aan een *ultimatum game*-experiment tonen ze foto's en video-beelden van proefpersonen die op het punt staan om een onredelijk aanbod – dat inbreuk maakt op hun schaarse middelen – te accepteren of te weigeren. Het experiment toont inderdaad aan dat men in staat is om de proefpersonen die het aanbod weigeren, vooraf te identificeren aan de hand van hun fysieke uitstraling. Een strijdvaardige uitstraling lijkt hiermee effectief bij het beschermen van schaarse middelen.

Leeuwen, B. van, C.N. Noussair, T. Offerman *et al.* (2014) *Predictably angry: facial cues provide a credible signal of destructive behavior*. Artikel op www.creedexperiment.nl.

Bevolkingskrimp

In de komende vijftien jaar neemt het aantal inwoners in een op de vier gemeenten af met meer dan 2,5 procent. Dit in tegenstelling tot de afgelopen vijftien jaar, toen de meeste gemeenten te maken hadden met bevolkingsgroei. De bevolkingskrimp vindt niet alleen plaats in de

1/4^e
van de gemeenten

bekende krimpgemeenten in het diepe zuiden en uiterste noorden, maar ook in het midden van het land en in het Groene Hart. De grote steden blijven daarentegen groeien.

PBL (2015) *Bevolkingskrimp straks bij één op de vier gemeenten*. Nieuwsbericht op www.pbl.nl, 14 januari.

Concurrentiemaatstaven

Banken waarvan de inkomsten minder gevoelig zijn voor prijzen en ontwikkelingen bij concurrenten, rekenen een hogere prijs voor consumentenkrediet. Bolt en Humphrey verkennen dit theoretisch inzicht door zes concurrentiemaatstaven toe te passen op 2644 Amerikaanse consumentenbanken over de periode 2008–2010. Met de maatstaven worden aspecten als het niveau en verloop van de prijs-kosten-verhouding onderzocht om banken te identificeren met een hoge prijszetting. Omdat de maatstaven onderling variëren, kunnen ze goed gecombineerd worden met de traditionele maatstaf van Amerikaanse toezichhouders, die alleen het marktaandeel van individuele banken meet. De maatstaf die de relatie tussen concurrentiegevoeligheid en prijszetting onder banken het beste blijkt te vertegenwoordigen, laat zien dat de omvang van banken en hun marktaandeel hier slechts een beperkte rol bij speelt.

Bolt, W. en D. Humphrey (2015) *Assessing bank competition for consumer loans*. DNB Working Paper, 457.

Museumjaarkaart

De Museumjaarkaart geeft onbeperkte toegang tot de meeste grote Nederlandse musea en goedkopere toegang tot ongeveer de helft van alle Nederlandse musea. Van der Werff *et al.* onderzochten of de Museumjaarkaart tot meer bezoek en opbrengsten voor de deelnemende musea heeft geleid. Op basis van een vergelijking van het bezoekgedrag van kaarthouders met dat van vergelijkbare mensen zonder jaarkaart concluderen ze dat kaarthouders drie keer vaker naar een deelnemend museum gaan dan ze zonder jaarkaart gedaan zouden hebben. Voor 2012 schatten ze dat de 900.000 jaarkaarthouders 3,4 miljoen extra bezoeken aflegden aan deelnemende musea, die er 26,6 miljoen euro extra door verdienen. Deelname aan de museumjaarkaart loont voor de musea.

Werff, S. van der, C.C. Koopmans en C. Boyer (2015) *The effects of the Dutch museum pass on museum visits and museum revenues*. SEO Discussion Paper, 79.

Productiever

Buitenlandse bedrijven in Nederland zijn bijna een derde productiever dan hun Nederlandse concurrenten en ze betalen ook hogere lonen. Dit constateren Smit *et al.* op basis van gegevens uit recentelijk beschikbare CBS-data van individuele bedrijven met buitenlands eigendomsrecht. Ondanks de hogere O&O-investeringen van buitenlandse bedrijven zijn de spin-off-effecten beperkt: buitenlandse bedrijven beïnvloeden de innovativiteit en productiviteit van nabijgelegen bedrijven niet meer dan Nederlandse bedrijven. De internationalisering in Nederland is het sterkst rond Amsterdam.

Smit, M., J. Möhlmann, O. Raspe en H.L.F. de Groot (2015) *De vaart der volkeren*. Den Haag: Planbureau voor de Leefomgeving.

Cannabis

Sinds 2010 is het in Tsjechië niet langer illegaal om kleine hoeveelheden softdrugs op zak te hebben. Hoewel cannabis niet per se slecht voor de gezondheid is, vermindert vroeg gebruik ervan schoolprestaties. Daarom waren Červený *et al.* benieuwd of het nieuwe beleid ertoe zou leiden dat mensen gemiddeld vroeger gaan beginnen met cannabis. Toetsing van een kansmodel met Tsjechische enquêtegegevens uit 2012 wijst erop dat decriminalisering van softdrugs de leeftijd van het eerste cannabisgebruik niet heeft beïnvloed. De auteurs laten de oorzaak hiervan open; misschien dat de pakkans voorheen al erg laag was en cannabis toch al goed verkrijgbaar was.

Červený, J. *et al.* (2015) *Cannabis decriminalization and the age of onset of cannabis use*. Center Discussion Paper, 2015(007).

Zelfvervullende stilstand

Woningtransacties van eigenaars-bewoners bestaan meestal uit twee stappen: de aanschaf van nieuw eigendom en de verkoop van de huidige woning. Moen *et al.* laten met een zoek-en-matchmodel zien dat de volgorde waarin dit gebeurt in wisselwerking staat met de toestand op de woningmarkt. Woningeigenaren kopen liever eerst als er meer kopers dan verkopers in de markt zijn. Dit leidt tot meer kopers, die weer eerder willen kopen, waardoor prijzen stijgen en huizen maar kort te koop staan. Zo'n zelfvervullend proces kan ook omgekeerd optreden en tot stilval van de woningverkoop leiden, zoals de laatste jaren uitwezen. Er zijn dus verschillende evenwichten mogelijk op de woningmarkt, die ver uit elkaar liggen en moeilijk te vermijden zijn. Dat is een goede reden voor beleidsmakers om de woningmarkt eruit weg te houden.

Moen, E.R., P.T. Nenov en F. Sniekers (2015) *Buying first or selling first in the housing market*. CEPR Discussion Paper, 10342.

Gemixte studenten

Wie kun je het beste met wie laten studeren? Van de Universiteit van Amsterdam mochten Booij *et al.* drie jaar lang zeshonderd beginnende economiestudenten indelen in werkgroepen. Grootschalige en willekeurige toedeling van studenten aan werkgroepen stelde Booij *et al.* in staat om de effecten op studieprestaties te onderzoeken van verschillende samenstellingen van studenten naar hun leervermogen. Leervermogen maten ze naar eindexamencijfers op het vwo. Mindere studenten bleken hogere cijfers te halen en minder vaak uit te vallen als ze alleen met elkaar samenwerkten en niet ook met de betere studenten. De onderzoekers constateerden bij de mindere studenten meer interactie en betrokkenheid. Voor de prestaties van de betere studenten maakte het niet uit hoe goed hun medestudenten waren.

Booij, A.S., E. Leuven en H. Oosterbeek (2015) *Ability peer effects in university: evidence from a randomized experiment*. Iza Discussion Paper, 8769.

Europees Investeringsfonds

Het Europees fonds voor strategische investeringen is goedgekeurd door de Europese Commissie. Het fonds is onderdeel van het Europese investeringsplan ter bevordering van groei en werkgelegenheid, waarmee de komende drie jaar minstens 315 miljard euro aan parti-

315
miljard euro

culiere en publieke investeringen wordt gemobiliseerd. Het betreft strategische investeringen in bijvoorbeeld breedband- en energienetwerken, met een relatief hoog risicoprofiel.

EC (2015) *Uitvoering van investeringsplan van 315 miljard EUR op schema*. Nieuwsbericht op www.ec.europa.eu.